

Dokumentnr.: 328288

Forslag til ændring af lov om valg til menighedsråd

(elektroniske valglister og e-brevstemme)

§ 1

I lov om valg til menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 10 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

1. § 2 affattes således:

”§ 2. Valgret har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen.

Stk. 2. Ingen kan udøve valgret uden at være optaget på en valgliste, jf. kapitel 3.

Stk. 3. De, der er optaget på valglisten, men ikke længere har bopæl i menighedsråds kredsen eller ikke er medlem af folkekirken, har ikke ret til at afgive stemme.

Stk. 4. Valgmenighedsmedlemmer har ikke valgret til menighedsråd.

Stk. 5. Den, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6, har ikke valgret.”

2. § 4 ophæves.

3. I § 6, *stk. 1*, indsættes efter 2. pkt.: ”Valgbestyrelsen vælges på menighedsrådets konstituerende møde.”

4. I § 6, *stk. 3*, indsættes efter ”biskoppen”: ”efter de regler, som er beskrevet i § 30”.

5. § 7, *stk. 1, 3. pkt.* udgår.

6. § 8 affattes således:

”§ 8. Vælgerne optages på valglisten i den menighedsråds kredse eller det sogn eller kirkedistrikt, hvor de har fast bopæl.

Stk. 2. På valglisten optages vælgere, der senest 11.-dagen før valget er flyttet til menighedsråds kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret.

Stk. 3. Vælgere, der senest 11.-dagen før valget er flyttet inden for menighedsråds kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret, skal optages på valglisten under den nye bopæl.

7. Efter § 8 indsættes:

”§ 8 a. Valglisterne udarbejdes på grundlag af oplysninger i det centrale personregister (CPR).

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte regler om udfærdigelse af elektronisk berigtigede valglister, som i tillæg til oplysninger fra CPR-registret indeholder oplysninger om sognebåndsløse og indenpastoratsflyttere. I forbindelse med menighedsrådsvalget i 2008 kan de elektronisk berigtigede valglister også indeholde oplysninger om, hvilke vælgere der har afgivet en elektronisk brevstemme, jf. § 29 a.

Stk. 3. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om udarbejdelse af valglisterne samt disses indretning og kan beslutte, at der for en, flere eller alle menighedsråds kredse skal benyttes elektronisk afkrydsning af valglisten.”

8. I § 16 ændres ”2 uger” til: ”2 dage”.

9. Efter § 29 indsættes:

”§ 29 a. Kirkeministeren kan, for menighedsrådsvalget i 2008, fastsætte regler om elektronisk brevstemmeafgivning for alle vælgere, som er indehavere af en digital signatur (OCES).

§ 2

Loven træder i kraft den 1. marts 2008 og finder første gang anvendelse ved de ordinære valg til menighedsråd i november 2008.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Kirkeministeriet, den x. xx 2007
Bertel Haarder

/Lise-Lotte Gümoes

Bemærkninger til lovforslaget
Almindelige bemærkninger

1 Indholdsfortegnelse

1	Indholdsfortegnelse	3
2	Indledning	4
2.1	Lovforslagets hovedindhold.....	4
2.2	Lovforslagets baggrund.....	4
3	Lovforslagets indhold	5
3.1	Elektronisk berigtigelse af valglisten ved valg til menighedsråd/afskaffelse af hoved- og supplementsvalglisten, samt elektronisk afgivelse af brevstemme	5
3.2	Den nuværende procedure for udfærdigelse af valglisten	5
	<i>Sognebåndsløsere.....</i>	<i>6</i>
	<i>Personer der flytter til eller fra en menighedsrådsreds inden for et pastorat .....</i>	<i>6</i>
	<i>Traditionelle brevstemmer .....</i>	<i>6</i>
	<i>Tilflyttere.....</i>	<i>6</i>
3.3	Procedure for udfærdigelse af valglisten i henhold til lovforslaget.....	6
3.4	Elektronisk afgivelse af brevstemme (e-brevstemme).....	8
3.5	Ændringer forårsaget af erfaringerne fra menighedsrådsvalget i 2004.....	9
4	De økonomiske og administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner	10
5	De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	10
6	De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne.....	10
7	De miljømæssige konsekvenser.....	10
8	Forholdet til EU-retten	10
9	Hørte myndigheder og organisationer m.v.....	10
10	Sammenfattende skema.....	10
	Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser	11
	Til § 1	
	Til § 2	
	Til § 3	

2 Indledning

2.1 Lovforslagets hovedindhold

Med lovforslaget indføres hjemmel til, at kirkeministeren kan beslutte, at der i forbindelse med valg til menighedsråd anvendes elektronisk berigtigelse af valglisterne. Berigtigelsen vil foregå forud for valgbestyrelsernes modtagelse af valglisterne og vil indebære en administrativ forenkling for såvel præster som valgbestyrelserne i menighedsrådene.

Samtidig skabes der hjemmel til, at kirkeministeren kan beslutte at give stemmeberettigede borgere med en digital signatur (OCES) mulighed for at afgive en elektronisk brevstemme (e-brevstemme) ved menighedsrådsvalget i 2008. Muligheden for at afgive en elektronisk brevstemme er et alternativ til afgivelse af almindelig brevstemme eller afgivelse af stemme ved personligt fremmøde på valgdagen.

Som konsekvens af ovenstående ændres nogle af de i loven fastsatte frister for udarbejdelse af valglister, og endelig foretages der en række mindre justeringer som følge af de erfaringer, der blev gjort ved det seneste valg til menighedsråd i 2004.

I en række kommuner anvendte man ved kommunalvalget i 2005 elektronisk afkrydsning af valglisten. Det betød, at de valgtilfornede elektronisk kunne markere vælgere, der afgav deres stemme.

Det er ikke intentionen med lovforslaget, at valglisten skal foreligge elektronisk på valgdagen i forbindelse med menighedsrådsvalget i 2008. Men set i lyset af den hurtige teknologiske udvikling anses det dog for hensigtsmæssigt, at den nødvendige hjemmel for anvendelse af elektronisk afkrydsning af valglisten tilvejebringes, således at der evt. kan anvendes elektronisk afkrydsning af valglisten i forbindelse med valg, der ligger efter menighedsrådsvalget i 2008.

Elektroniske valglister til brug for elektronisk afkrydsning af vælgerne på valgdagen kræver lovhjemmel, fordi den historiske baggrund for udformningen af bestemmelserne om udfærdigelse og brug af valglister må antages at have forudsat, at disse forelå på papir, jf. herved bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg til danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale valg, som blev vedtaget af Folketinget den 21. april 2005¹.

2.2 Lovforslagets baggrund

Baggrunden for lovforslaget er dels at imødekomme ønsker om at gøre valgbestyrelsernes arbejde med menighedsrådsvalg lettere og dels at indhente erfaringer med elektroniske valg – i relation til muligheden for at afgive en elektronisk brevstemme.

Som det fremgår, af nedenstående tabel A, har stemmeprocenten ved menighedsrådsvalgene fra 1980 og frem til 2004 ligget mellem 15,5 – 17,5 pct. Forsøg med elektronisk brevstemmeafgivning vil kunne være medvirkende til at give flere mulighed for at deltage i valg til menighedsråd.

Menighedsrådsvalg 1980-2004

År	Samlet antal menighedsråd	Afstemningsvalg		Stemmeberettigede	Afgivne stemmer	Stemme-procent
		antal	procent			
1980	2.180	378	17,3	1.261.548	195.163	15,5
1984	2.189	446	20,4	1.445.642	243.532	16,8
1988	2.196	395	18,0	1.351.916	241.281	17,8
1992	2.203	349	15,8	1.222.087	204.020	16,7
1996	2.219	331	14,9	1.136.954	183.472	16,1
2000	2.218	242	10,9	827.687	140.722	17,0
2004	2.217	198	8,9	639.857	112.200	17,5

Tabel A: Antal afstemningsvalg samt antal afgivne stemmer ved menighedsrådsvalgene 1980-2004. Angivet i antal og procent.

3 Lovforslagets indhold

3.1 Elektronisk berigtigelse af valglisten ved valg til menighedsråd/afskaffelse af hoved- og supplementsvalgliste, samt elektronisk afgivelse af brevstemme

Hensigten med lovforslaget er, at en elektronisk berigtigelse af de enkelte valgliste skal lette valgbestyrelsernes administrative arbejde op til valgdagen. Desuden afskaffes begreberne hovedvalgliste og supplementsvalgliste, således at valgbestyrelserne kun skal forholde sig til én valgliste på valgdagen.

Formålet med de elektronisk berigtigede valgliste er, at de allerede, når valgbestyrelserne modtager de elektroniske valgliste, vil indeholde flere af de nødvendige oplysninger, end valglisten gør i dag. Det er oplysninger, som valgbestyrelserne i dag er nødsaget til at berigtige manuelt. Konsekvensen af lovforslaget og elektronisk berigtigede valgliste er derfor, at valgbestyrelsernes arbejdsbyrde op til valgdagen mindskes betydeligt.

Endvidere gives vælgerne mulighed for at afgive en elektronisk brevstemme som supplement til at møde op på valgdagen eller afgive en traditionel brevstemme.

3.2 Den nuværende procedure for udfærdigelse af valgliste

I dag genereres de enkelte valgliste på baggrund af udtræk fra CPR-registret og sendes derefter til valgbestyrelserne i papirform. På valgdagen skal valgbestyrelserne bruge valglisten til at markere, hvem der har afgivet stemme på valgstedet.

Forud for valgdagen skal valgbestyrelserne imidlertid have berigtiget valglisten, således at den indeholder ajourførte oplysninger om, hvilke vælgere der har valgt til menighedsrådet. Eftersom den valgliste, som valgbestyrelserne har modtaget i papirform, kun beror på CPR-oplysninger, dvs. at alle vælgere står opført under bopæl, mangler valgbestyrelserne at berigtige listen med oplysninger om, hvor sognebåndsløsere og indenpastoratsflyttere har ønsket at udøve deres valgret.

Valgbestyrelsernes administrative opgave omkring valglisten op til valgdagen består således i dag i manuel berigtigelse vedrørende:

Sognebåndsløsere

En sognebåndsløser kan vælge, om han/hun vil udøve valgret i sin bopæls menighedsråds-kreds, eller i en menighedsråds-kreds, hvor sognebåndsløserpræsten er ansat, jf. § 6, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 300 af 26. marts 2007 om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning samt om sognebåndsløseres valgret til menighedsråd. Som det er i dag, skal oplysning om, hvor sognebåndsløseren ønsker at udøve sin valgret indføres manuelt i valgbestyrelsernes sognebåndsløserprotokoller, da sådan oplysning ikke registreres i CPR-registret.

Når valgbestyrelsen i dag modtager en hovedvalgliste 8 dage før valgdagen, skal de derfor manuelt slette de sognebåndsløsere, som har bopæl i sognet, men har valgt at udøve valgretten i sognebåndsløserpræstens menighedsråds-kreds. Omvendt skal valgbestyrelsen også manuelt tilføje de sognebåndsløsere, som har valgt at beholde valgretten i bopælspræstens menighedsråds-kreds.

Personer der flytter til eller fra en menighedsråds-kreds inden for et pastorat (indenpastoratsflyttere)

Reglerne for personer, som flytter fra én menighedsråds-kreds til en anden inden for det samme pastorat, jf. § 5, stk. 4 i lov om valg til menighedsråd, og bekendtgørelse nr. 209 af 29. marts 2004 om valgret og valgbarhed ved flytning mellem menighedsråds-kredse i et pastorat, ligner på en række punkter reglerne for sognebåndsløsere.

Således skal valgbestyrelsen tilføje de folkekirkemedlemmer, som er flyttet til en anden menighedsråds-kreds inden for pastoratet, men som har valgt at beholde deres valgret i den pågældende menighedsråds-kreds, på trods af at de er flyttet. Omvendt skal valgbestyrelsen slette de folkekirkemedlemmer, der er tilflyttet menighedsråds-kredsen, men som har valgt at udøve valgretten i deres gamle menighedsråds-kreds i pastoratet.

Traditionelle brevstemmer

Inden valgdagen skal valgbestyrelsen have berigtiget både hovedvalglisten og supplementsvalglisten med markeringer ved vælgere, der har brevstemt.

Tilflyttere

Valgbestyrelsen modtager endvidere 5 dage før valget en supplementsliste med de vælgere, der er flyttet til menighedsråds-kredsen, og som har anmeldt tilflytningen til folkeregisteret senest 7 dage før valgdagen. Disse skal også berigtiges på den endelige valgliste.

Når valgbestyrelsen i dag modtager valglistes og valgkort fra KMD A/S, har den 24 timer til at foretage ovennævnte manuelle berigtigelser, idet valgkortene skal udsendes dagen efter. Det er derfor en af de større opgaver for valgbestyrelserne, som de i dag har ganske kort tid til at løse.

3.3 Procedure for udfærdigelse af valglistes i henhold til lovforslaget

Berigtigelsen af den elektroniske valgliste, så det allerede ved valgbestyrelsernes modtagelse af valglisten fremgår, hvor sognebåndsløsere og indenpastoratsflyttere har valgt at udøve deres valgret, og hvem der allerede har brevstemt elektronisk, vil indebære en væsentlig lettelse af valgbestyrelsernes administrative håndtering af valglistes.

Valgbestyrelserne vil herefter alene skulle foretage manuel markering af de vælgere, der har benyttet sig af muligheden for at afgive en traditionel brevstemme til valget, samt kontrollere de vælgere, der møder frem på afstemningsstedet på valgdagen, f.eks. at de samme vælgere ikke også

har afgivet en elektronisk brevstemme. Anskuet i samspil med, at valgbestyrelsen kun skal forholde sig til én valgliste, letter berigtigelsen af den elektroniske valgliste valgbestyrelserne for en væsentlig del af de administrative opgaver, som de udfører i forbindelse med valget.

For at muliggøre ovenstående vil Kirkeministeriet udvikle et elektronisk register til afløsning for de *fysiske* (papirform) sognebåndsløserprotokoller, som sognepræster og valgbestyrelser fører i dag, og som også omfatter folkekirkemedlemmer, der flytter inden for et pastorat.

Sognebåndsløsning foregår i dag konkret ved, at borgeren sender en skriftlig anmodning til sognepræsten. Ønsker præsten at modtage borgeren som sognebåndsløser, fremsender præsten en blanket til brug for borgerens tilkendegivelse af, hvorvidt valgretten tillige ønskes flyttet. Borgeren skal returnere blanketten til præsten inden 8 dage fra modtagelsen, da valgretten i modsat fald – eller hvis borgeren slet ikke returnerer den – bibeholdes i bopælssognet. Valget er gældende så længe, sognebåndet består. Sognepræsten skal da underrette præsten i bopælssognet om sognebåndsløsningen, og begge skal tilføre deres respektive sognebåndsløserprotokoller meddelelse derom.

Såfremt valgretten er flyttet til sognebåndsløserpræstens menighedsrådsreds, skal sognebåndsløserpræsten endvidere underrette sin valgbestyrelse om det, og valgbestyrelsen optager da sognebåndsløseren i sin sognebåndsløserprotokol, så de kan tilføre vedkommende på valglisten i forbindelse med valg til menighedsråd. Valgbestyrelsen giver endvidere meddelelse derom til valgbestyrelsen i bopælssognet, der ligeledes indfører oplysninger i sin sognebåndsløserprotokol, således at den ved menighedsrådsvalg kan slette den pågældende fra valglisten. Meddelelser om sognebåndsløsningens opsigelse/ophør eller sognebåndsløserens flytning gives/modtages også af sognebåndsløserpræsten, der da underretter henholdsvis bopælspæst og valgbestyrelse, jf. førnævnte meddelelserproces.

Med den nye ordning vil ovennævnte procedure blive forenklet væsentligt. Således vil der for sognebåndsløserinstituttet ske den ændring, at stillingtagen til, hvorvidt valgretten ønskes flyttet til sognebåndsløserpræstens menighedsrådsreds, skal ske samtidig med selve anmodningen om sognebåndsløsning, hvorved såvel borger som præst spares for én sagsgang. Det forventes endvidere, at systemet automatisk vil kunne generere de nødvendige meddelelser til bopælssognets præst, efter at sognebåndsløserpræsten afslutter sin registrering af sognebåndsløsningen.

Meddelelserne til valgbestyrelserne vil blive overflødige, idet den elektroniske valgliste, som KMD A/S i dag anvender til brug for trykning af valglisten og valgkort, vil blive sammenkørt elektronisk med oplysningerne fra det af Kirkeministeriet udviklede register, inden udskrivningen foretages.

Bortset fra ved valg til menighedsråd har menighedsrådene alene behov for at vide, hvem der er stemmeberettiget i menighedsrådsredsen i forbindelse med afholdelse af menighedsmøder, jf. § 42 i lov om menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 9 af 3. januar 2007. I bekendtgørelse nr. 300 af 26. marts 2007 om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning samt om sognebåndsløseres valgret til menighedsråd og i bekendtgørelse nr. 209 af 29. marts 2004 om valgret og valgbarhed ved flytning mellem menighedsrådsredse i et pastorat vil der derfor blive indsat en bestemmelse om, at menighedsrådene i forbindelse med bekendtgørelse om afholdelse af menighedsmøde kan anmode Kirkeministeriet om, at der udarbejdes en valgliste til brug derfor.

Som konsekvens af det elektroniske register til registrering af sognebåndsløsere og indenpastoratsflyttere vil det fremover være præsten, som modtager en sognebåndsløser, der skal indtaste oplysninger om sognebåndsløserne, herunder hvor valgretten ønskes udøvet. Stiftsadministrationen vil skulle indtaste tilsvarende oplysninger om indenpastoratsflyttere. Disse nye, men tids- og ressourcemæssigt små, opgaver for præster og stiftsadministration vil blive reguleret nærmere i bekendtgørelse nr. 300 af 26. marts 2007 om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning samt om sognebåndsløseres valgret til menighedsråd samt i bekendtgørelse nr. 209 af 29. marts 2004 om valgret og valgbarhed ved flytning mellem menighedsråds kredse i et pastorat.

3.4 Elektronisk afgivelse af brevstemme (e-brevstemme)

Indførelse af muligheden for elektronisk afgivelse af brevstemme er udtryk for et ønske om øget borgerservice. Erfaringer fra f.eks. ældrerådvalg i Frederiksberg kommune og fra Estlandⁱⁱ har vist, at brug af Internettet kan være med til at højne stemmedeltagelsen. For så vidt angår erfaringerne fra Estland, er det særligt stemmedeltagelsen blandt yngre vælgere, der er forøget som følge af muligheden for at afgive stemme via Internettet. I overensstemmelse hermed er det muligt, at elektronisk brevstemning vil betyde en større andel af yngre vælgere ved menighedsrådsvalg.

E-brevstemmeafgivning er et supplement til almindelig brevstemmeafgivning og er et yderligere alternativ til personligt fremmøde på valgdagen. Det er et tilbud til alle borgere, der har internetadgang og en digital signatur (OCES).

Identiteten mellem den, der stemmer, og opførelsen på valglisten sikres ved anvendelse af digital signatur (OCES). Der er derfor ikke tale om overvåget stemmeafgivning, således som det anvendes ved valg til andre politiske organer - som folketingsvalg eller kommunalbestyrelse. Såfremt et krav om overvåget stemmeafgivning skal opretholdes, vil det principielt umuliggøre udviklingen af elektroniske valg grundet de praktiske problemer og omkostninger herved.

Det vil ikke med fuld sikkerhed kunne fastslås, om det er indehaveren af den digitale signatur (OCES), der afgiver stemmen, eller om en uvedkommende person har fået adgang til signaturen. Ligeledes vil det ikke kunne garanteres, at vælgere, der benytter muligheden for at e-brevstemme, stemmer uden uvedkommende påvirkning, eller at vælgerens anonymitet er absolut.

Det vil imidlertid være muligt at afgive stemme flere gange i løbet af e-brevstemmeperioden, og det vil alene være den sidst afgivne stemme, der gælder. Ligeledes vil det være en ganske snæver personkreds (1-2 systemansvarlige i Kirkeministeriets IT-kontor), der i tilfælde af misbrug af deres stilling vil kunne bryde vælgerens anonymitet.

Hertil kommer, at den eksisterende brevstemmeordning ligeledes indeholder en hypotetisk mulighed for, at valgbestyrelsen kan bryde vælgerens anonymitet. Stemmematerialet, der anvendes til brevstemmer, er anderledes end den stemmeseddel, vælgerne anvender på valgdagen, og har alene een eller ganske få vælgere i menighedsråds kredsen benyttet sig af muligheden for at afgive brevstemme(r), vil de være de første, der markeres på valglisten. Efter afstemningen er afsluttet, lægges brevstemmerne i en stemmekasse og blandes med de øvrige stemmer. Brevstemmerne åbnes først ved optællingen. Den opgave kan principielt varetages af den samme person i valgbestyrelsen, som afmærkede valglisten.

Den elektroniske brevstemme vil i modsætning til traditionelle brevstemmer ikke tilgå valgbestyrelsen, men en database oprettet af Kirkeministeriet. Når fristen for afgivelse af en e-brevstemme udløber, vil der fra denne database kunne genereres et print af, hvorledes de afgivne e-brevstemmer har fordelt sig. Resultatet fremsendes i forsejlet kuvert til de relevante valgbestyrelser. Når valgstederne lukker for afstemning, kan valgbestyrelserne supplere resultatet af de afgivne e-brevstemmer med de på valgdagen afgivne stemmer samt de traditionelt afgivne brevstemmer og på den baggrund opgøre fordelingen af mandater m.v.

Overordnet vurderes sikkerhedsrisikoen set i forhold til fordelene derfor ikke at være større end i andre sammenhænge i den offentlige forvaltning, hvor det er accepteret, at der anvendes digital signatur (OCES), f.eks. indgivelse af selvangivelse til Skat m.v. Den web-applikation, som borgeren via sin digitale signatur (OCES) får adgang til, vil således være beskyttet af en firewall, således at det kun er autoriserede personer med gyldig digital logon, der har adgang.

Muligheden for at e-brevstemme vil kunne være medvirkende til at sætte øget fokus på valg til menighedsråd og vil samtidig kunne give værdifulde erfaringer til brug for den rapport om elektroniske valg, som Videnskabsministeren har ønsket udarbejdet. Endelig vil det kunne være medvirkende til, at flere borgere anskaffer sig en digital signatur (OCES) og derved også får mulighed for at benytte sig af anden offentlig e-service.

Udgiften til etablering af muligheden for at afgive elektronisk e-brevstemme samt elektronisk registrering af sognebåndsløser og indenpastoratsflyttere med henblik på afskaffelse af hoved- og supplementsvalgliste forventes at være ca. 2,2 mio. kr. (heraf kr. 200.000 til en foranalyse, hvorefter endeligt budget fastlægges) og afholdes af Folkekirkens fællesfond.

Til sammenligning koster det ca. 20 mio. kr. for de lokale enheder tilsammen at afholde menighedsrådsvalget. Hvert af de ca. 2.121 menighedsråd vil efter ordningens etablering kunne spare udgiften til de manuelle sognebåndsløserprotokoller, der koster henholdsvis kr. 310 (præstens protokol) og kr. 225 (valgbestyrelsens protokol) – i alt ca. 1.134.735 kr.

Systemet vil administrativt betyde en lettelse for såvel præster som valgbestyrelser både generelt og i forbindelse med valg til menighedsråd. Afhængig af antallet af valgberettigede, der benytter sig af muligheden for at e-brevstemme, vil kommunernes arbejdsbyrde i relation til menighedsrådsvalg blive mindsket. Det sker som følge af, at det er kommunerne (folkeregisteret) der i dag varetager den traditionelle brevstemmeafgivning, herunder overvågning af stemmeafgivning i hjem og på institutioner i kommunen, ligesom de også ofte stiller personale til rådighed for valgbestyrelsen på selve valgdagen.

3.5 Ændringer forårsaget af erfaringerne fra menighedsrådsvalget i 2004

Ved hvert menighedsrådsvalg modtager såvel Kirkeministeriet som Landsforeningen af Menighedsråd en lang række henvendelser vedrørende den rette forståelse af valgloven samt det til loven knyttede valgtryk (cirkulære nr. 31 af 16. april 2004 om valg til menighedsråd den 9. november 2004). Efter valget udveksler Kirkeministeriet derfor erfaringer med Landsforeningen af Menighedsråd med henblik på at undersøge, hvorvidt disse giver anledning til ændring af lovgrundlag, informationsmateriale, procedurer m.v.

Lovforslagets § 1, nr. 1-4 og 8 er således mindre ændringer, der beror på de erfaringer, der blev indhentet under menighedsrådsvalget i 2004. Forslagene er nærmere omtalt under de særlige bemærkninger.

De udestående forslag fra Arbejdsgruppen vedrørende ændring af den kirkelige struktur, der vedrører valget (elektronisk indberetning af stemmeprocenten og direkte bestilling af valglister og valgkort hos folkeregistrene, jf. betænkning 1477/2006 side 101-102) vil blive gennemført ved ændring af det nævnte valgcirculære.

4 De økonomiske og administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner.

5 De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6 De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser for borgerne. Det bemærkes i den forbindelse, at anskaffelse af digital signatur (OCES) er uden udgift for borgeren. Lovforslagets mulighed for at afgive elektronisk brevstemme vil gøre valgdeltagelsen lettere for alle borgere med adgang til Internettet.

7 De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

8 Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9 Hørte myndigheder og organisationer m.v.

10 Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for staten, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for staten, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for	Ingen	Ingen

erhvervslivet		
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Elektronisk brevstemme vil kunne afgives i hjemmet uden, at borgeren skal henvende sig til det lokale folkeregister derom.	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I lovforslagets bilag 1 er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de nugældende regler.

Til § 1

Til nr. 1 og 2

Med lovforslagets § 1, nr. 1 og 2 sammenskrives valglovens § 2 og § 4 til én bestemmelse. Der er ingen indholdsmæssig ændring sket i forhold til de to bestemmelsers nuværende formulering. Formålet er at udrydde enhver tvivl om, at udøvelse af valgretten forudsætter optagelse på valglisten.

Til nr. 3

Med denne bestemmelse præciseres det, at valgbestyrelsen skal nedsættes i forbindelse med menighedsrådets konstituerende møde.

Til nr. 4

Valglovens § 6, stk. 3, indeholder i dag bestemmelse om, at valgbestyrelsens afgørelser kan indbringes for biskoppen. Det er f.eks. afgørelser om, hvorvidt der er mangler ved en kandidatliste, f.eks. at en opstillet kandidat ikke opfylder valgbarhedsbetingelserne og lignende. I praksis er denne bestemmelse altid blevet fortolket i overensstemmelse med klagebestemmelsen i § 30, hvorefter klager over valget skal indgives skriftligt og senest ugedagen efter valget. Med den foreslåede tilføjelse præciseres valglovens § 6, stk. 3, så det udtrykkeligt fremgår, at klagefristen ikke kun vedrører klager over selve valget, men også klager over valgbestyrelsens afgørelser i forbindelse med valget.

Til nr. 5

Forslaget er en konsekvens af forslaget til ændring af valglovens § 8.

Til nr. 6

Med forslaget til ændring af valglovens § 8 afskaffes hoved- og supplementsvalglisten. Fremover udarbejdes derfor alene én valgliste.

På hovedvalglisten optages i dag vælgere, der senest 18. dagen før valget er flyttet til menighedsrådsområdet, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret. På supplementsvalglisten optages i dag vælgere, der ikke er optaget på hovedvalglisten, og som senest

7. dagen før valget er flyttet til menighedsråds kredsen, og som senest denne dag har anmeldt dette til folkeregistret. Efter de nugældende regler mister vælgere, der flytter til menighedsråds kredsen eller først anmelder tilflytning efter 7. dagen før valget, således muligheden for afgive stemme til menighedsrådsvalget. Dette svarer til reglerne for valg til kommunalbestyrelse, jf. § 8, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 1293 af 8. december 2006.

Ovennævnte frister er fastsat af hensyn til den tid, der medgår til at udskrive valglister og valgkort, valgbestyrelsens mulighed for at kontrollere disse og for at supplere valglisterne med sognebåndsløser og indenpastoratsflyttere og at udforme manuelle valgkort til vælgere inden fristen for valgkortenes udsendelse til vælgerne indtræder. I dag modtager valgbestyrelsen således hovedvalgliste og valgkort 8. dagen før valget og skal korrigere såvel valglisten som valgkort for sognebåndsløser og indenpastoratsflyttere, inden de dagen efter afleverer valgkortene på posthuset til afsendelse. 5. dagen før valget modtager valgbestyrelsen supplementsvalglisten og tilhørende valgkort. Liste og kort kontrolleres, og valgkortene udsendes samme dag.

Reglen skal ses i sammenhæng med de regler om sognebåndsløseres og indenpastoratsflytteres optagelse på valglisten, som kirkeministeren har fastsat i medfør af § 5, stk. 3 og 4, i lov om valg til menighedsråd. Herefter gælder det, at 11. dagen før valget er sidste frist for, at valgbestyrelserne skal have modtaget erklæring om, at en sognebåndsløser skal/ikke skal udøve valgret i menighedsråds kredsen, at ophørstidspunktet for sognebåndsløsningen ønskes udsat, eller at en indenpastoratsflytter skal/ikke skal udøve valgret i menighedsråds kredsen, jf. herved pkt. 4.5, 4.6 og 5.2.2, i cirkulære nr. 31 af 16. april 2004 om valg til menighedsråd den 9. november 2004. Denne frist er fastsat af hensyn til den ovenfor nævnte manuelle berigtigelse af valglister og valgkort, samt at udsendelsen af valgkort bekendtgøres på 10. dagen før valget.

Med lovforslaget er 11. dagen derfor valgt som skæringsdag for, hvem der optages på valglisten til menighedsrådsvalget. Personer, der først tilflytter menighedsråds kredsen eller først anmelder flytning efter 11. dagen før valget, samt personer (sognebåndsløser og indenpastoratsflyttere), hvis flytning af valgretten først registreres efter denne dag, og sognebåndsløser, der først efter 11. dagen giver besked om udsættelse af tidspunktet for sognebåndsløsningens ophør (ved sognebåndsløser-præstens død, forflyttelse eller afskedigelse), vil derfor ikke kunne afgive stemme ved valget.

Bortset fra ovennævnte tidsmæssige forskydning vil kredsen af personer, der skal optages på valglisten, være den samme som i dag.

Som anført i de almindelige bemærkninger er det ikke hensigten, at der skal indføres elektronisk afkrydsning af valglisterne allerede i forbindelse med menighedsrådsvalget i 2008, således som det kendes fra enkelte kommunalvalg. Med forslagets formulering af § 8a, stk. 3, gives der dog mulighed for, at kirkeministeren senere kan beslutte, at der skal benyttes elektronisk afkrydsning af valglister. Ambitionen er derimod, at der inden menighedsrådsvalget i 2008 er udviklet et elektronisk registreringssystem til erstatning af de trykte sognebåndsløserprotokoller (der for så vidt angår valgbestyrelsens protokol også indeholder oplysninger om indenpastoratsflyttere), der føres af henholdsvis sognepræster og valgbestyrelser, og at hoved- og supplementsvalglister derved kan erstattes af én komplet valgliste.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger afsnit 3.1.

Til nr. 7

Med bestemmelsen videreføres i stk. 1 den nuværende § 8, stk. 5, der fastsætter, at valglisterne udarbejdes på grundlag af oplysninger i det centrale personregister (CPR).

Endvidere gives i stk. 2 og stk. 3 hjemmel til, at kirkeministeren kan fastsætte regler om udfærdigelse af elektronisk berigtigelse af valglister og elektronisk afkrydsning af valglister.

Til nr. 8

I henhold til § 24 i lov om valg til menighedsråd, har kirkeministeren i valgcirculæret fastsat, at udskrift af beslutningsprotokollen skal være stiftsadministrationen i hænde senest to dage efter valgdagen. Det gælder uanset om valget aflyses som følge af, at der fire uger før valgdagen kun foreligger én gyldig kandidatliste.

Med lovforslagets § 1, nr. 8, harmoneres fristen for indlevering af særlig stedfortræderliste i tilfælde af såkaldt "fredsvalg" med den i valgcirculæret fastsatte frist for aflevering af beslutningsprotokol, idet bemærkes, at det skema som anvendes som udskrift af beslutningsprotokollen giver mulighed for at angive de særlige personlige stedfortrædere.

Ministeriet og Landsforeningen af Menighedsråd er enige om det ønskelige i denne ændring. En afkortning af fristen, fra i alt ca. 6 uger til ca. 4 uger for indlevering af en sådan liste, antages ikke at ville komme kandidaterne/det nyvalgte menighedsråd til last, da det erfaringsmæssigt er lettere at finde særlige stedfortrædere end kandidater til menighedsrådsvalgene.

Til nr. 9

Med lovforslagets § 1, nr. 9 skabes der hjemmel til, at der som supplement til almindelig brevstemmeafgivning og afgivelse af stemme ved personligt fremmøde kan gives mulighed for at borgerne, ved menighedsrådsvalget i 2008, kan stemme over Internettet - såkaldt e-brevstemme.

At sådan elektronisk afstemning kræver særlig hjemmel følger af, at det må anses for forudsat i de nuværende bestemmelser om stemmemateriale (§§ 17, 18 og 29 i lov om valg til menighedsråd), at der til stemmeafgivningen skal benyttes stemmesedler af papir.

Almindelig brevstemmeafgivning er en mulighed for de vælgere, som er forhindret i at møde frem på afstemningsstedet i det tidsrum, afstemningen finder sted, jf. § 25 i lov om valg til menighedsråd. Brevstemmeafgivning foregår ved, at man møder op, på et hvilket som helst folkeregister, jf. § 26, stk. 1, i lov om valg til menighedsråd. Derudover er der mulighed for at vælgere, som er indlagt på eller optaget i en række institutioner, boformer m.v. kan brevstemme dér, jf. lovens § 26, stk. 2, og at vælgere, der er indsat i en af Kriminalforsorgens anstalter eller arresthuse, kan afgive brevstemme efter regler, fastsat af kirkeministeren, jf. lovens § 26, stk. 4, og valgcirculærets pkt. 13. Hertil kommer mulighed for, at søfolk på danske skibe i udenrigsfart og personer ansat på danske havanlæg kan stemme på vedkommende skib eller havanlæg, jf. lovens § 26, stk. 6, og at vælgere her i landet, der på grund af sygdom eller manglende førlighed ikke vil kunne møde frem på afstemningsstedet på valgdagen, kan afgive brevstemme i hjemmet,

medmindre de har mulighed for at stemme i en af de institutioner, boformer m.v., der er nævnt i § 26, stk. 2, jf. lovens § 27.

Muligheden for e-brevstemme skal, i modsætning til de nugældende regler om brevstemme, gives til alle borgere med en digital signatur (OCES) og ikke kun til borgere, der af de grunde, der er opregnet i lovens § 26 og § 27, er forhindret i at møde frem på afstemningsstedet, herunder i det tidsrum, afstemningen finder sted.

Det er Kirkeministeriets intention, at skabe de fornødne IT-mæssige rammer tidstnok til, at muligheden for e-brevstemme bliver en realitet i forbindelse med menighedsrådsvalget i 2008, hvorfor nærmere regler derom vil blive fastsat dels i bekendtgørelsesform og dels i det cirkulære om valget, der udstedes i foråret 2008.

For en nærmere beskrivelse af ordningen henvises der til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.

§ 2

Med forslaget præciseres det, at selvom loven træder i kraft 1. marts 2008 finder den først anvendelse i forbindelse med de ordinære valg til menighedsråd i november 2008, som starter med bekendtgørelse af reglerne for valg, opstilling og indlevering af kandidatlistor ved alle regelmæssige gudstjenester og i stedlige dagblade eller lokalaviser søndag den 7. september 2008. Det bemærkes, at lovforslagets § 1, nr. 7 og 9 er formuleret således, at de efter deres indhold alene giver bemyndigelse til, at der kan ske e-brevstemme i forbindelse med de ordinære valg til menighedsråd i 2008. Ved nyvalg, omvalg eller udfyldningsvalg, der måtte blive nødvendige efter afholdelse af det ordinære valg i 2008, vil der således ikke være mulighed for at afgive e-brevstemme. Såfremt der skal kunne afgives e-brevstemme ved senere menighedsrådsvalg, vil det således forudsætte, at der skabes en generel hjemmel dertil. I forhold til lovforslagets § 1, nr. 6, bemærkes, at den efter sit indhold først vil finde anvendelse, som affattet ved dette lovforslag, efter afholdelsen af menighedsrådsvalget i 2008, idet menighedsrådets konstituerende møde skal afholdes efter afholdelse af menighedsrådsvalg, men inden kirkeårets begyndelse 1. søndag i advent, som i 2008 er søndag den 30. november. Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 6, er forslaget alene udtryk for en præcisering, idet bestemmelsen er blevet fortolket som indebærende, at valgbestyrelsen nedsættes samtidig med de øvrige lovpligtige udvalg i menighedsrådet, dvs. på det konstituerende møde, jf. § 21 i lov om menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 9 af 3. januar 2007.

§ 3

Med bestemmelsen sikres det, at loven ved kgl. resolution kan sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov
Gældende formulering *Lovforslaget*
§ 1

I lov om valg til menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 10 af 3. januar 2007, foretages følgende ændringer:

§ 2. Valgret har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen.

Stk. 2. Valgmenighedsmedlemmer har ikke valgret til menighedsråd.

Stk. 3. Den, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6, har ikke valgret.”

§ 4. Ingen kan udøve valgret uden at være optaget på en valgliste, jf. kapitel 3.

Stk. 2. De, der er optaget på valglisten, men ikke længere har bopæl i menighedsråds kredsen eller ikke er medlem af folkekirken, har ikke ret til at afgive stemme.

1. § 2 affattes således:

”**§ 2.** Valgret har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen.

Stk. 2. Ingen kan udøve valgret uden at være optaget på en valgliste, jf. kapitel 3.

Stk. 3. De, der er optaget på valglisten, men ikke længere har bopæl i menighedsråds kredsen eller ikke er medlem af folkekirken, har ikke ret til at afgive stemme.

Stk. 4. Valgmenighedsmedlemmer har ikke valgret til menighedsråd.

Stk. 5. Den, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6, har ikke valgret.”

2. § 4 ophæves.

§ 6. Valget forberedes og ledes af i hver valgkreds af en valgbestyrelse, der består af 3 medlemmer valgt efter forholdstal af og blandt menighedsrådets medlemmer. Deles en menighedsråds-kreds, vælger det hidtidige menighedsråd valgbestyrelsen for den nyoprettede kreds blandt dennes valgberettigede beboere.

Stk. 2. Menighedsrådet vælger valgbestyrelsens formand blandt dens medlemmer.

Stk. 3. Valgbestyrelsens afgørelser kan indbringes for biskoppen.

§ 7. Forud for hvert valg udarbejder valgbestyrelsen en valgliste over vælgerne i menighedsråds-kredsen. Har flere sogne eller kirkedistrikter fælles menighedsråd, udarbejdes særskilt valgliste for hvert af de pågældende sogne eller distrikter. Valglisten består af en hovedvalgliste og en supplementsvalgliste.

Stk. 2. Valgliste udarbejdes ikke, såfremt afstemning bortfalder efter § 16.

”§ 8. Vælgerne optages på valglisten i den menighedsråds-kreds eller det sogn eller kirkedistrikt, hvor de har fast bopæl.

Stk. 2. På valglisten optages vælgere, der senest 18.-dagen før valget er flyttet til menighedsråds-kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret.

Stk. 3. På supplementsvalglisten optages vælgere, der ikke er optaget på hovedvalglisten, og som senest 7.-dagen før valget er flyttet til menighedsråds-kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret.

Stk. 4. Vælgere, der senest 18.-dagen før valget er flyttet inden for menighedsråds-kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret, skal optages på hovedvalglisten under den nye bopæl.

Stk. 5. Valglisterne udarbejdes på grundlag af oplysningerne i det centrale personregister (CPR).

Stk. 6. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om udarbejdelse af valglisterne samt disses indretning.

3. I § 6 *stk. 1*, indsættes efter 2. pkt.:

”Valgbestyrelsen vælges på menighedsrådets konstituerende møde.”

4. I § 6, *stk. 3*, indsættes efter ”biskoppen”:
”efter de regler, som er beskrevet i § 30”.

5. § 7, *stk. 1*, 3. pkt. udgår.

6. § 8 affattes således:

”§ 8. Vælgerne optages på valglisten i den menighedsråds-kreds eller det sogn eller kirkedistrikt, hvor de har fast bopæl.

Stk. 2. På valglisten optages vælgere, der senest 11.-dagen før valget er flyttet til menighedsråds-kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret.

Stk. 3. Vælgere, der senest 11.-dagen før valget er flyttet inden for menighedsråds-kredsen, og som senest på denne dag har anmeldt dette til folkeregistret, skal optages på valglisten under den nye bopæl.

7. Efter § 8 indsættes:

”§ 8 a. Valglisterne udarbejdes på grundlag af oplysninger i det centrale personregister (CPR).

Stk. 2. Kirkeministeren kan fastsætte regler om udfærdigelse af elektronisk berigtigede valgliste, som i tillæg til oplysninger fra CPR-registret indeholder oplysninger om sognebåndsløserne og indenpastoratsflyttere. I forbindelse med menighedsrådsvalget i 2008 kan de elektronisk berigtigede valgliste også indeholde oplysninger om, hvilke vælgere der har afgivet en elektronisk brevstemme, jf. § 29 a.

Stk. 3. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om udarbejdelse af valglisterne samt disses indretning og kan beslutte, at der for en, flere eller alle menighedsråds kredse skal benyttes elektronisk afkrydsning af valglisten.”

§ 16. Foreligger der kl. 19 fire uger før valgdagen kun 1 gyldig kandidatliste, aflyser valgbestyrelsen afstemningen, og der gives stillerne adgang til senest 2 uger efter valgdagen at indlevere en særlig liste over de personer, der ønskes som stedfortrædere. I dette tilfælde kan stedfortræderne anføres som personlige.

8. I § 16 ændres ”2 uger” til: ”2 dage”.

9. Efter § 29 indsættes:

”§ 29 a. Kirkeministeren kan, for menighedsrådsvalget i 2008, fastsætte regler om elektronisk brevstemmeafgivning for alle vælgere, som er indehavere af en digital signatur (OCES).

§ 2

Loven træder i kraft den 1. marts 2008 og finder første gang anvendelse ved de ordinære valg til menighedsråd i november 2008.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

ⁱ L 60 – Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale valg. Fremsat skriftligt den 23. februar 2005, Tillæg A 1155, lovforslaget som fremsat Tillæg A 1128, 1. behandling 3. marts 2005 FF 341, betænkning 31. marts 2005 Tillæg B 61, 2. behandling 12. april 2005 FF 1572, 3. behandling 21. april 2005 FF 1877, lovforslaget som vedtaget 21. april 2005 Tillæg C 18.

ⁱⁱ Se artiklen ”Lukket for e-valg til byråd og Folketinget”, Computerworld, s. 18-19, nr. 9, 2. marts 2007